

Pani Laurence Franceschini
Zastępca Dyrektora Dyrekcji Rozwoju Mediów (DDM)
przy Premierze Francji

Materiał na seminarium w sprawie koncentracji mediów,
Warszawa 18 lutego 2004 r.

PRZEPISY USTAWOWE MAJĄCE NA CELU OGRANICZENIE KONCENTRACJI PRZEDSIĘBIORSTW DZIAŁAJĄCYCH W SEKTORZE AUDIOWIZUALNYM

– PRAWO FRANCUSKIE –

Zakazy wprowadzone w ustawie z 30 września 1986 r. w dziedzinie koncentracji nigdy nie były stosowane w sektorze publicznym komunikacji audiowizualnej, gdyż w tym ostatnim ochrona pluralizmu jest zapewniona przez przepisy regulujące kwestie związane z organizacją i funkcjonowaniem stacji radiowo-telewizyjnych (tryb mianowania prezesów, skład zarządów, warunki techniczne nadawania, obowiązki itp.) a nie przez mechanizmy dotyczące proporcji udziałów w kapitale spółki (zgodnie z ustawą spółki nadające ogólnokrajowe programy muszą być w 100% własnością państwa), czy też ilość uzyskanych zezwoleń na nadawanie (zresztą programy publiczne nie muszą ubiegać się o zezwolenie na nadawanie wydawane przez francuską CSA).

W orzeczeniu nr 2000-433 DC z 27 lipca 2000 r., Rada Konstytucyjna¹ uznała, że zróżnicowane traktowanie kanałów publicznych i prywatnych przez przepisy o zakazie koncentracji nie stanowi naruszenia zasady równości, gdyż kanały te są w specyficznej sytuacji z tytułu pełnionej przez nie misji nadawcy publicznego.

W orzeczeniu nr 82-141 z 27 lipca 1982 r. (Zbiór orzecznictwa str. 48), Rada Konstytucyjna podkreśliła, że „rolą ustawodawcy jest pogodzenie, **przy aktualnym stanie techniki i stopniu jej opanowania**, możliwości korzystania ze wolności wypowiedzi wynikającej z artykułu 11 Deklaracji Praw Człowieka, z jednej strony z ograniczeniami technicznymi nieodłącznie związanymi z audiowizualnymi środkami przekazu, a z drugiej z celami o charakterze konstytucyjnym, jakimi jest ochrona porządku publicznego, przestrzeganie zasady poszanowania osoby ludzkiej i ochrony pluralizmu nurtów wypowiedzi społeczno-kulturalnych, które mogą być narażone na pogwałcenie, z uwagi na znaczny wpływ środków tych przekazu”.

Rada Konstytucyjna przypomniała następnie, w orzeczeniach nr 86-217 DC, z 18 września 1986 r. (Zbiór orzecznictwa str. 141) i nr 93-333 DC, z 21 stycznia 1994 r. (Zbiór orzecznictwa str. 32), normy konstytucyjne, które mają zastosowanie w dziedzinie komunikacji audiowizualnej. Opierając się na artykule 11 Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela, Rada podkreśliła, że „**pluralizm nurtów wypowiedzi społeczno-kulturalnych** jest sam w sobie celem o wartości konstytucyjnej” a „swoboda wypowiedzi i opinii [...] nie byłaby pełna w przypadku, gdy grono odbiorców, do których adresowane są środki przekazu audiowizualnego nie miało możliwości dysponowania, tak w sektorze prywatnym, jak i w sektorze publicznym, programami gwarantującymi możliwość wyrażania nurtów o różnym charakterze, przy przestrzeganiu zasady rzetelności i uczciwości informacji; ostatecznie celem jest, aby **słuchacze i telewidzowie**, którzy są głównymi odbiorcami swobód proklamowanych w cytowanym wyżej artykule 11, byli w stanie wykonywać swoją swobodę wyboru, bez możliwości zastąpienia ich własnych decyzji przez interesy prywatne, czy też władze publiczne, ani bez możliwości uczynienia z tej swobody przedmiotu transakcji”.

¹ odp. pol. Trybunału Konstytucyjnego (przyp. tłum.)

▷Ustawa nr 82-652 z 29 lipca 1982 r.

Ustawa z 29 lipca 1982 r. nosiła w sobie załączek mechanizmu kontroli koncentracji mediów:

- zakaz posiadania więcej niż jednego zezwolenia na nadawanie o tym samym charakterze (tylko radio lub telewizja) (artykuł 80, ustęp 2) ;
- wydawanie zezwoleń w szczególności pod kątem „konieczności zapewnienia swobody i pluralizmu wypowiedzi myśli i nurtów opinii „ (artykuł 82).

▷Ustawa nr 86-1067 z 30 września 1986 r. (ustawa « Léotarda »)

W początkowej wersji ustawa Léotarda powierzyła ogólne zadanie polegającej na proponowaniu i kontroli w dziedzinie koncentracji Krajowej Komisji ds. Komunikacji i Swobód². Artykuł 17 ustawy mówi: „Krajowa Komisja ds. Komunikacji i Swobód przedkłada Rządowi zalecenia mające na celu tworzenie warunków dla rozwoju konkurencji w dziedzinie komunikacji audiowizualnej. – Komisja posiada uprawnienia do zwracania się do władz administracyjnych i sądowniczych z informacją o praktykach ograniczających konkurencję i przypadkach koncentracji z powodów ekonomicznych. Te same władze mogą zwracać się do Komisji w celu zasięgnięcia opinii”.

Ponadto artykuły 38, 39 i 41 ograniczyły możliwość posiadania przez jedną i tą samą osobę/ podmiot posiadania wielu zezwoleń na prowadzenie audiowizualnej działalności nadawczej lub wpływania w większościowy sposób na spółkę posiadającą takie zezwolenie:

- Artykuł 38 nałożył na każdą osobę fizyczną lub prawną, posiadającą udziały przewyższające lub równe 20% w kapitale lub ilości głosów na walnych zgromadzeniach spółek posiadających zezwolenia na prowadzenie działalności polegającej na komunikacji audiowizualnej, obowiązek poinformowania o tym fakcie Krajowej Komisji ds. Komunikacji i Swobód w terminie miesiąca od daty przekroczenia tego progu.

- Artykuł 39 wprowadził zakaz posiadanie przez tę osobę ponad 25% kapitału w spółce prywatnej posiadającej zezwolenie na prowadzenie działalności nadawczej w zakresie telewizji naziemnej obejmującej całe terytorium Francji kontynentalnej.

- Ustęp pierwszy artykułu 41 ustawy przewidywał, że jedna i ta sama osoba posiadająca sieć nadawczą pozwalającą na modulowanie częstotliwości, obejmującą całość terytorium kraju mogła stać się posiadaczem jednego lub kilku zezwoleń na korzystanie z częstotliwości na nadawanie programów (o modulowanej częstotliwości) radiowych drogą naziemną pod warunkiem, że liczba mieszkańców objętych sygnałem nadawanym w oparciu o te nowe zezwolenia była mniejsza lub równa piętnastu milionom mieszkańców.

- ustęp drugi tego samego artykułu stanowił, że jedna i ta sama osoba posiadająca zezwolenie na nadawanie programu telewizyjnego drogą naziemną w określonej strefie nie mogła stać się posiadaczem zezwolenia na prowadzenie takiej samej działalności nadawczej zlokalizowanej częściowo lub w całości w tej samej strefie.

- Ograniczenia te dotyczyły, zgodnie z treścią ustępu trzeciego artykułu 41, tak osób posiadających zezwolenia, jak i osób kontrolujących, bezpośrednio lub pośrednio, posiadacza takiego zezwolenia.

Wyżej przytoczone zasady stosowały się z zastrzeżeniem postanowień Ustawy nr 77-806 z 19 lipca 1977 r. o kontroli koncentracji z przyczyn ekonomicznych i zwalczaniu przypadków porozumienia między podmiotami.

² fr. *Commission nationale de la communication et des libertés*

W wyżej cytowanym orzeczeniu z 18 września 1986 r., Rada Konstytucyjna wskazała na liczne braki w tych przepisach:

- brak ograniczenia liczby udziałowców w spółkach posiadających kanały o zasięgu ogólnokrajowym,
- brak ograniczenia liczby udziałowców w spółkach posiadających kanały o zasięgu lokalnym, brak ograniczenia możliwości przyznawania jednej osobie zezwolenia na nadawanie programu radiowo-telewizyjnego drogą kablową,
- brak uwzględnienia, w przypadku radia, zezwoleń na nadawania na falach długich,
- brak ograniczenia możliwości równoczesnego posiadania przez jedną i tę samą osobę zezwoleń na korzystanie z naziemnych częstotliwości radiowych i zezwoleń na nadawanie naziemnego sygnału telewizyjnego,

Rada odnotowała, że przepisy pozwalające karać z tytułu nadużycia pozycji dominującej w dziedzinie komunikacji nie gwarantują zapewnienia poszanowania konstytucyjnego celu, jakim jest zapewnienie pluralizmu.

Rada anulowała także definitywnie artykuły 39 i 41 Ustawy – jak również pakiet postanowień uznanych za nierozłączne – wykazując, „że z uwagi na niewystarczający charakter reguł określonych w artykułach 39 i 41 Ustawy, mających ograniczać koncentrację mogącą stanowić naruszenie pluralizmu, ustawodawca naruszył zasady własnej kompetencji określone w artykule 34 konstytucji i w związku z lukami w prawie, istnieje zagrożenie powstania, szczególnie **w tej samej strefie geograficznej**, sytuacji koncentracji, **nie tylko w dziedzinie audiowizualnej, lecz także dotyczące ogółu środków komunikacji**, których środki audiowizualne są zasadniczym składnikiem”. W ten sposób Rada Konstytucyjna zachęciła ustawodawcę do podejścia do koncentracji z punktu widzenia oferty proponowanej telewizji w danej strefie geograficznej i przy wzięciu pod uwagę ogółu mediów (koncentracja multi-medialna).

►Ustawa nr 86-1210 z 27 listopada 1986 r.

W następstwie orzeczenia Rady Konstytucyjnej, ustawą 86-1210 z 27 listopada 1986 r., która wprowadziła szereg zakazów mających na celu zagwarantowanie pluralizmu w prywatnym sektorze komunikacji audiowizualnej do ustawy o swobodzie komunikowania zostały wprowadzone artykuły 39 do 41-3.

Jeżeli chodzi o programy nadawane naziemną siecią radiową, mechanizm wprowadzony cytowaną wyżej ustawą z 27 września 1986 r. wyglądał w następujący sposób:

- żadna osoba nie może posiadać, bezpośrednio lub pośrednio, więcej niż 25% kapitału lub głosów w spółce nadającej ogólnokrajowy program telewizyjny (punkt I artykuł 39 Ustawy z 30 września 1986 r.);
- żadna osoba nie może posiadać, bezpośrednio lub pośrednio, więcej niż połowy kapitału lub głosów na walnym zgromadzeniu wspólników spółki nadającej program telewizyjny o charakterze lokalnym, czyli taki, który swoim zasięgiem obejmuje populację pomiędzy 200.000 a 6.000.000 mieszkańców (punkt III artykuł 39 Ustawy z 30 września 1986 r.);
- żadna osoba nie może posiadać, bezpośrednio lub pośrednio, więcej niż 15% kapitału lub głosów w dwóch spółkach nadających program telewizyjny o charakterze ogólnokrajowym, ani więcej niż 5% kapitału lub głosów w trzech spółkach o takim samym charakterze (punkt I artykuł 39 Ustawy z 30 września 1986 r.);
- żadna osoba nie może posiadać, więcej niż jednego zezwolenia na nadawanie

ogólnokrajowego programu telewizyjnego, ani równocześnie posiadać takiego zezwolenia i zezwolenia na nadawanie programu telewizyjnego o charakterze lokalnym, ani też posiadać dwóch zezwoleń na nadawanie lokalnych programów telewizyjnych dotyczących tego samego obszaru geograficznego, ani w końcu posiadać kilku zezwoleń na nadawanie lokalnego programu telewizyjnego w przypadku, gdy populacja w zasięgu programu przekracza 6 milionów mieszkańców (artykuł 41).

Ostatecznie, zgodnie z artykułem 41-3 każda osoba, która kontroluje, zgodnie z kryteriami przyjętymi w artykule 355-1 Ustawy nr 66-537 z 24 lipca 1966 r. o spółkach handlowych, spółkę posiadającą zezwolenie, lub osoba, która przejęła kontrolę nad taką spółką lub uzależniła od siebie, jest uważana za posiadacza wyżej wymienionego zezwolenia.

Ustawa ta nie została zaskarżona do francuskiej Rady Konstytucyjnej.

► **Ustawa nr 94-88 z 1 lutego 1994 r. (określana mianem ustawy «Carignon»)**

Ustawa nr 94-88 z 1 lutego 1994 (określana mianem Ustawy «Carignon») częściowo uelastyczyła mechanizmy wprowadzone Ustawą z 27 listopada 1986 r., podnosząc z 25% do 49% udział w kapitale lub głosach, które mogą być w posiadaniu tej samej osoby, w przypadku spółki posiadającej zezwolenie na nadawanie ogólnokrajowego programu telewizyjnego naziemnym kanałem radiowym.

W cytowanym wcześniej orzeczeniu z 21 stycznia 1994 r. Rada Konstytucyjna potwierdziła ten zapis stwierdzając, że ustawa podnosząc próg, który wcześniej był ustawiony na poziomie 25%, jednocześnie wzmocniła zakres kontroli koncentracji poddając wyraźnie ograniczeniu wszelkie „skoordynowane” działania akcjonariuszy, a jednocześnie nie odstępując od szeregu zasad wprowadzonych w 1986 r., mających na celu ochronę pluralizmu:

« Uznając, że nawet, jeżeli przepisy wprowadzone artykułem 14 Ustawy, podwyższają pułap udziału w kapitale lub ilość głosów posiadanych przez jedną i tę samą osobę w spółce posiadającej zezwolenie na nadawanie ogólnokrajowego naziemnego programu telewizyjnego, z drugiej strony wzmocnia ona zakres kontroli koncentracji w spółkach poddając tej kontroli wszelkie "skoordynowane działania" akcjonariuszy, a także, że nie stanowi ona odstępstwa od gwarancji przyjętych przez ustawodawcę jeżeli chodzi o programy telewizyjne i radiowe, a w szczególności od zasad wymienionych poniżej; że dodatkowo podważane przepisy nie stanowią odstępstwa od postanowień zawartych w ustępie drugim artykułu 39 wyżej wymienionej Ustawy z 30 września 1986 r., które zabraniają osobie fizycznej lub prawnej posiadać ponad 15% udziałów w kapitale lub w głosach innej spółki posiadającej zezwolenie, w przypadku, gdy ona jest już w posiadaniu ponad 15 % udziałów w spółce posiadającej zezwolenie na nadawanie ogólnokrajowego programu telewizyjnego; a także, że nie pozostają one w sprzeczności z postanowieniami ustępu trzeciego artykułu 39, który zakazuje obejmowania ponad 5% udziałów w kapitale spółki w przypadku, gdy dana osoba fizyczna lub prawna posiada już ponad 5 % w dwóch innych spółkach posiadających podobne zezwolenia; a także, że powyższe zasady mają zastosowanie z zastrzeżeniem postanowień rozporządzenia nr 86-1243 z 1 grudnia 1986 r. dotyczącego swobody kształtowania cen i konkurencji, a w szczególności jego tytułów IV i V dotyczących przejrzystości i koncentracji o charakterze ekonomicznym».

► **Ustawa nr 2000-719 z 1 sierpnia 2000 r.**

Ustawą z 1 sierpnia 2000 r., ustawodawca przystosował mechanizmy anty-koncentracyjne pod kątem rozwoju naziemnej telewizji cyfrowej (TNT).

Po pierwsze, o tyle o ile programy analogowe i cyfrowe miały koegzystować przez dość długi czas, konieczność stworzenia warunków, w których programy aktualnie nadawane analogowo mogłyby także być odbierane w trybie cyfrowym («simulcast») doprowadziła do dopuszczenia sytuacji, w której ta sama stacja może posiadać dwa zezwolenia na

nadawanie ogólnokrajowych programów (jednego analogowego i drugiego cyfrowego). Z tej właśnie przyczyny punkt III nowego artykułu 30-1 Ustawy z 30 września 1986 r. (w formie wprowadzonej artykułem 45 Ustawy z 1 sierpnia 2000 r.) przewiduje, że programy telewizyjne, które otrzymały przed wejściem w życie tej ustawy zezwolenia na nadawanie naziemną drogą radiową (analogowo) powinny mieć prawo, jeżeli się o to zwrócą, uzyskać zezwolenie na nadawanie w trybie cyfrowym.

Oprócz tego przystosowania mechanizmów anty-koncentracyjnych wymuszonego względami technicznymi, okazało się, że zwiększenie ilości programów nadawanych drogą naziemną, które stało się możliwe dzięki pojawieniu się technologii cyfrowej, pozwoliło złagodzić niektóre reguły wprowadzone w 1986 r. dla krajobrazu audiowizualnego naznaczonego ograniczeniami wynikającymi z rzadkości zasobów naziemnych. Naziemna telewizja cyfrowa TNT miała stworzyć dużej części populacji warunki dostępu do około trzydziestu kanałów publicznych lub prywatnych zamiast sześciu kanałów naziemnych nadawanych analogowo, więc dłużej już nie było niezbędne, w trosce o ochronę pluralizmu, zakazywanie pojawiania się grup kontrolujących kilka programów na dużym obszarze kraju. Tymczasem, ponieważ częstotliwości cyfrowe ciągle są zasobem rzadkim i ilość programów nadawanych w standardzie cyfrowym pozostanie ograniczona, ustawodawca utrzymał ogół zasad dotyczących zakazu kontrolowania przez jedną i tę samą osobę fizyczną lub prawną, zbyt dużego wycinka krajobrazu audiowizualnego. Dokonało się więc uelastycznienie zasad wprowadzonych w Ustawie z 30 września 1986 r. przy jednoczesnym wzięciu pod uwagę istnienia silnych operatorów.

W ten sposób artykuł 65 Ustawy uzupełnił ustępy 2 i 3 punktu I artykułu 39 Ustawy z 30 września 1986 r. ograniczając tylko do programów nadawanych w systemie analogowym zakaz posiadania przez tę samą osobę ponad 15% kapitału lub głosów w dwóch spółkach i zakaz posiadania ponad 5% udziału w kapitale lub głosach w trzech spółkach.

W ten także sposób jedna osoba fizyczna lub prawna uzyskała zezwolenie na kontrolowanie, w szczególności w znaczeniu przyjętym w artykule 355-1 Ustawy z 1966 r. w spółkach handlowych (artykuł L.233-3 Kodeksu Handlowego), nawet pięciu spółek posiadających zezwolenie na nadawanie w trybie cyfrowym. W krajobrazie audiowizualnym, w którym koegzystować ma około trzydziestu programów, jedna i ta sama osoba może więc kontrolować aż do jednej szóstej dostępnych kanałów.

Z drugiej strony ustawodawca dokonał wyboru polegającego na utrzymaniu w przypadku programów cyfrowych pozostałych ograniczeń, które mają zastosowanie w przypadku kanałów analogowych. W szczególności zachował przepis zakazujący tej samej osobie posiadania ponad 49% udziałów w kapitale lub głosach w spółce nadającej ogólnokrajowy program, pragnąc uniknąć „pojawienia się nadmiernie zintegrowanych struktur wydawniczych, których funkcjonowanie mogłoby zaszkodzić zróżnicowaniu programów”. (Dossier obrony Rządu na rozprawie przez Radą Konstytucyjną).

W orzeczeniu nr 2000-433 DC z 27 lipca 2000 r. (Zbiór orzecznictwa str. 121), Rada Konstytucyjna zatwierdziła wprowadzone w ten sposób postanowienia ustawowe uznając, że uelastycznienie, którego dokonał ustawodawca było uzasadnione ewolucją warunków technicznych, a przepisy dotyczące programów cyfrowych nie ograniczają w nadmiernie uciążliwy sposób swobody prowadzenia działalności gospodarczej. Rada przypomniała przy tej okazji, że na ustawodawcy ciąży obowiązek „w kontekście technicznym, w którym pasmo radiowo-elektroniczne pozostaje ciągle dobrem rzadkim, stworzenia warunków, poprzez zastosowanie odpowiednich mechanizmów, dla uniknięcia, sytuacji, w której jeden dominujący akcjonariusz mógłby uzyskać kontrolę nad zbyt dużym wycinkiem krajobrazu audiowizualnego”:

« Uznając, że ustawodawca, przy okazji wprowadzenia prywatnej cyfrowej telewizji naziemnej, przyjął postanowienia mające na celu **przystosowanie do nowych warunków technicznych** zasad mających na celu ograniczenie koncentracji operatorów, które wcześniej obowiązywały wyłącznie w przypadku programów analogowych; że, biorąc pod uwagę coraz większą dostępność zasobów radiowo-elektronicznych do celów nadawania programu cyfrowego, w artykule 66 powołanej Ustawy, ograniczył do programów analogowych zakaz posiadania przez jedną i tę sama osobę ponad 15 % udziału w kapitale lub głosach w dwóch spółkach posiadających zezwolenia na nadawanie ogólnokrajowego naziemnego programu telewizyjnego, jak również zakaz posiadanie ponad 5% udziałów w kapitale lub głosach w trzech takich spółkach; a ponadto, jak już zostało powiedziane wcześniej, ustawodawca dopuścił kontrolowanie przez jedną i tę sama osobę nawet pięciu ogólnokrajowych programów telewizyjnych nadawanych w standardzie cyfrowym, pod warunkiem, że programy te są nadawane przez różne osoby; Uznając, że niezależnie od powyższego na **ustawodawcy ciąży, w kontekście technicznym, w którym zasoby radiowo-elektroniczne pozostają dobrem rzadkim, obowiązek zapobiegania, poprzez wprowadzenie odpowiednich mechanizmów, sytuacji, w której jeden udziałowiec mógłby zdominować zbyt duży wycinek krajobrazu audiowizualnego**; że wykorzystując swoje dyskrecjonalne uprawnienia ustawodawca mógł dokonać wyboru polegającego na nałożeniu na sektor cyfrowy szeregu reguł dotyczących wcześniej sektora analogowego, aby chronić w ten sposób **pluralizm wypowiedzi nurtów społeczno-kulturalnych**; Uznając w tym kontekście, że utrzymując 49% próg udziału jednej osoby fizycznej lub prawnej w kapitale lub głosach w przypadku spółki nadającej ogólnokrajowy cyfrowy program telewizyjny, ustawodawca nie naruszył w nadmierny sposób swobody prowadzenia działalności gospodarczej, ani konstytucyjnej zasady pluralizmu. »

►Ustawa nr 2001-624 z 17 lipca 2001 r. wprowadzająca różne postanowienia o charakterze społecznym, edukacyjnym i kulturowym

Ustawa ta ograniczyła zakaz przewidziany w artykule 39 punkcie I Ustawy z 30 września 1986 r., posiadania przez jedną i tę sama osobę ponad 49% udziałów w kapitale lub głosach w spółce posiadającej zezwolenie na nadawanie ogólnokrajowego naziemnego programu telewizyjnego do programów, których średnia roczna oglądalność za pośrednictwem kanału naziemnego i satelitarnego, w trybie analogowym i cyfrowym, przekracza 2,5% ogólnej oglądalności wszystkich programów telewizyjnych. Postanowienie to ma na celu stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi naziemnej telewizji cyfrowej.

W orzeczeniu nr 2001-450 DC z 11 lipca 2001 r. (Zbiór orzecznictwa str. 82), Rada Konstytucyjna potwierdziła zgodność z Konstytucją tego nowego postanowienia uznając, że: *«te nowe postanowienia mają na celu stworzenie warunków sprzyjających wprowadzeniu prywatnych telewizyjnych naziemnych programów cyfrowych; że w tym celu, dopuszczają one, aby jedna i ta sama osoba, w przypadku, gdy udział programu w ogólnokrajowej oglądalności nie przekracza 2,5 %, posiadała ponad 49 % udziałów w kapitale spółki będącej w posiadaniu zezwolenia na nadawanie naziemnego programu telewizyjnego; że dokonany w ten sposób przez ustawodawcę arbitraż między zasadą wolności komunikowania z jednej strony, a wspomnianymi wyżej wymogami i ograniczeniami technicznymi z drugiej, nie wydaje się nieproporcjonalny; Uznając w szczególności, że nowe postanowienia będą miały za skutek stworzenie warunków zachęcających operatorów prywatnych do inwestowania w naziemną technologię cyfrową i do przyczyniania się w ten sposób do zwiększania różnorodności oferty programów telewizyjnych proponowanych odbiorcom; a także, że nie naruszając zasady pluralizmu wypowiedzi nurtów społeczno-kulturalnych, wręcz tworzą one warunki dla jego rozwoju».*

Dodatkowo Rada Konstytucyjna odrzuciła możliwość zastosowania orzecznictwa opartego na orzeczeniu nr 84-181 DC z 10 października 1984 r. (Zbiór orzecznictwa str. 78), w którym, w kontekście ustawy mającej na celu kontrolę koncentracji w przedsiębiorstwach prasowych, stwierdziła, że przepis nakładający karę z tytułu przekroczenia progu sprzedaży w związku z powodzeniem dziennika u czytelników byłby niezgodny z Konstytucją gdyż „warunki, w których prowadzona jest działalność polegająca na komunikacji audiowizualnej i warunki działalności prasowej są odmienne; że na ustawodawcy ciąży obowiązek przyjęcia, w kontekście wprowadzenia telewizyjnej naziemnej technologii cyfrowej, przepisów mających

na celu przystosowanie zasad, które mają na celu ograniczenie koncentracji operatorów do nowych warunków technicznych; że ostatecznie, w przypadku przekroczenia progu 2,5 % ogólnokrajowej oglądalności, większościowy udziałowiec spółki nadającej program telewizyjny nie będzie zmuszony wyzbyć się udziałów, lecz otworzyć swój kapitał na inne osoby”.